

Универзитет у Нишу
Филозофски факултет
Наставно-научном Већу

Проф. др Влада Станковић
Шеф Катедре за Историју Византије
Универзитет у Београду–Филозофски факултет

Резензија рукописа монографије доц. др Јасмине Шаранац Стаменковић “Игре око престола. Долазак на власт Константина X Дуке”

Монографија доц. др Јасмине Шаранац Стаменковић *Игре око престола. Долазак на власт Константина X Дуке* представља оригинално истраживање, засновано на детаљној анализи комплексних и разноврсних византијских извора преломног периода византијске историје: великих политичких, друштвених и идеолошких промена средином једанаестог века, које су условиле даљи ток историје не само Византијског царства, него и ширег византијског света и читавог простора православног Балкана до краја средњег века. Осмишљена као истраживање околности доласка на власт цара Константина X Дуке 1059. године и великих борби у Цариграду и унутар нове, младе елите, монографија *Игре око престола. Долазак на власт Константина X Дуке* пружа нову слику преломних догађаја тог времена у византијској престоници, истовремено портретишући протагонисте овог специфичног периода историје Царства.

Подељена на пет великих целина, монографија најпре пружа приказ најважнијих личности византијске историје средине једанаестог столећа и њихове делатности, царева Исака Комнина и његовог, испоставиће се, наследника Константина X Дуке, њихове околине, царица, рођака и сарадника, Михаила Псела, изузетног интелектуалца, мислиоца, алии политичара, као и два Цариградска патријарха проистекла из истог престоничког круга учењака, Михаила Керуларија и Константина Лихуда. У четири централна поглавља монографије анализирају се детаљно догађаји у Цариграду с јесени 1059. године и долазак на власт Константина X Дуке, његова, као и политика његовог претходника и некадашњег савезника, цара Исака I Комнина, и улога најзначајнијих личности овог времена не само у политичкој промени која се одиграла, него и у стварању посебне идеологије новог цара, којом је његов долазак на власт оправдан. У том смислу, од посебне су важности поглавља III (Константин X Дука – у Христа Бога верни

цар Римљана) и V (Интриге под сенком престола) јер доносе детаљну анализу делатности Михаила Псела и самог Константина X Дуке, њиховог настојања на утврђивању легитимитета новог цара и успостављања једне специфичне породичне идеологије, засноване на стварној снази владајуће породице и њеној повезаности са осталим моћним родовима, која ће представљати основу византијске царске политике од краја једанаестог века до краја Царства у петнаестом веку, унутар Царства, али и изван његових граница. Политички и идеолошки значај царица као носиоца царског легитимитета у овим догађајима је посебно истакнут и детаљно анализиран у поглављу V (Интриге под сенком престола), чинећи, заједно са осталим истраживањем, посебну вредност ове монографије, јер правилно и на оригиналан начин осветљава изузетно суптилна питања царске идеологије и њене брзе адаптације новим околностима, и преузимања и прихватања царског легитимитета у временима брзо променљивих политичких прилика. Монографију *Игре око престола. Долазак на власт Константина X Дуке* закључује пет прилога, превода најважнијих текстова посвећених овим темама на српски језик, изузетно важних за разумевање комплексних проблема које се у њој анализирају, представљајући посебан допринос њеној вредности и квалитету.

Имајући у виду све наведено, посебно нам је задовољство да препоручимо Филозофском факултету у Нишу објављивање монографије *Игре око престола. Долазак на власт Константина X Дуке* доц. др Јасмине Шаранац Стаменковић, уверени да ће својим оригиналним резултатима значајно унапредити знања о византијском једанаестом веку и представљати важан допринос научној области Византологија унутар Србије, али и међународним византијским студијама.

У Београду, 5. децембра 2021.

Проф. др Влада Станковић